

OPEN BRIEF

Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal:

- Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Mevrouw E.C.E. de Kler, griffier, cie.ocw@tweedekamer.nl
- Commissie Binnenlandse Zaken,
De heer C. Roovers, griffier, cie.biza@tweedekamer.nl
- Commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De heer R. Jansma, griffier, cie.lnv@tweedekamer.nl
- Commissie Infrastructuur en Waterstaat,
Mevrouw J. Rijkers, wnd. griffier cie.iw@tweedekamer.nl

Amsterdam, 2 november 2020

Geachte Commissie, geachte woordvoerder,

Ondergetekenden beseffen dat bij de behandeling van de begroting in uw commissie tal van onderwerpen de revue zullen passeren. Wij willen nadrukkelijk uw aandacht vragen voor de plaats van de architectuur in het Rijksbeleid. Het maatschappelijke en culturele belang van een florerende ontwerpcultuur heeft een tijdlang de geconcentreerde aandacht van het rijk gekregen, in de vorm van een architectuurbeleid waarin de relevante departementen – Cultuur, Ruimtelijke Ordening, Wonen, Landbouw, Natuur, Verkeer, Waterstaat – samenwerkten. Wij constateren met zorg dat deze aandacht thans is verzwakt en tevens is verbrokken tot een meer sectorale aanpak. De bevordering van de bouwcultuur en de ontwerpcultuur, en juist ook de zo belangrijke samenhang van deze beleidsterreinen, lijkt daarin tussen wal en schip te geraken. Dat schaadt het publieke belang van een goede vormgeving van onze gebouwde en ongebouwde omgeving.

Het wegvallen van een geïntegreerd architectuurbeleid vinden wij een verkeerd signaal. Juist ook nu de rijksoverheid met haar omgevingsbeleid hernieuwde centrale aandacht vraagt voor een groot aantal zeer ingrijpende ontwerpogaven, waaronder de aanpak van de bestaande woningvoorraad en de energietransitie, het oplopend woningtekort en de noodzaak van nieuwe bouwlocaties, en de aandacht voor het veranderende landschap. Deze grote opgaven zijn onontkoombaar ook ontwerpogaven die de kwaliteit van ons land zullen gaan bepalen. Veel van deze opgaven zal, nationaal geagendeerd worden en decentraal tot uitvoering moeten komen.

Het is tegen deze achtergrond dat wij ons zorgen maken over het niet honoreren van de BIS-aanvraag van de Stichting Architectuur Lokaal. Juist Architectuur Lokaal, als onafhankelijke stichting opgericht binnen het kader van het hier boven aangehaalde architectuurbeleid, richt zich op de kwaliteitsontwikkeling van de ruimtelijke opgaven in Nederland, met daarbij de focus op het lokale niveau van beleid en uitvoering. Dit doet ze in samenwerking met alle relevante partijen - en altijd met ontwerpers. De afwijzing van de aanvraag van Architectuur Lokaal is ons inziens een illustratie van de afnemende aandacht voor een architectuurbeleid van de rijksoverheid voor het stimuleren van de culturele dimensie van de architectuur en de sleutelrol daarbinnen van het opdrachtgeverschap.

Op dit punt heeft Rijksbouwmeester Floris Alkemade namens het College van Rijksadviseurs een krachtig weerwoord gegeven aan de Raad voor Cultuur, die meende dat Architectuur Lokaal te weinig in de context van kunst en cultuur zou opereren:

‘De Raad voor Cultuur erkent in zijn advies het belang van het werk van Architectuur Lokaal als ondersteunende instelling voor de landelijke architectuursector, maar stelt ook dat de stichting slechts ‘in geringe mate in de context van de ontwikkeling van kunst en cultuur opereert, waarvoor

deze regeling bedoeld is'. (...) Wij zijn van mening dat architectuur is als een toegepaste kunstvorm die functioneert in opdracht van en onderdeel is van een omvangrijke bouwketen. Anders dan bij de disciplines dans, beeldende kunst en bijvoorbeeld theater, wordt in de architectuur talentontwikkeling breder gedefinieerd. Individuele zelfontplooiing en expressie is een van de vele facetten waarop ontwerpers hun kunde en vaardigheden moeten laten zien. Omgang met opdrachtgevers, communicatieve vaardigheden, visie op actuele maatschappelijke vraagstukken zijn naast creatieve vaardigheden onmisbaar. Ontwerpers moeten op al deze punten hun talenten laten zien.

Juist in Nederland heeft in het rijksarchitectuurbeleid een versmelting plaatsgevonden van het bouwbeleid en het cultuurbeleid. Van meet af aan wordt het architectuurbeleid gedragen door meerdere departementen. Architectuur Lokaal positioneert zich precies op het punt waar deze invalshoeken samenkomen. In mijn beeld vormt Architectuur Lokaal met haar activiteiten een onmisbare rol om de hoge Nederlandse architectuurstandaard in de toekomst te continueren.'

Met het College van Rijksadviseurs zijn wij van mening dat Architectuur Lokaal ten onrechte op een te smalle interpretatie van het cultuurbegrip is afgerekend. Zij had moeten worden beoordeeld op de betekenis die zij heeft voor de bouwkunst. Juist in een dichtbevolkt land als het onze is de kwaliteit van ontwerp en vormgeving een voorwaarde voor een leefbaar en aantrekkelijk land. Juist in zo'n situatie mag de aandacht voor kwaliteit die op lokaal niveau moet worden bewerkstelligd, niet verslappen door de afwijzing van de BIS-aanvraag van Architectuur Lokaal.

Wij zijn van mening dat de traditie met een in 1991 ontwikkeld Rijksarchitectuurbeleid, met Architectuur Lokaal in een sleutelpositie, en gedragen door de relevante departementen, opnieuw zijn betekenis moet krijgen. Waar de kwaliteit van stad en land in sterke mate wordt bepaald door de inzet en de kennis op lokaal niveau, kan een instelling die zich bij uitstek op het lokale schaalniveau richt onmogelijk ontbreken als onderdeel van een rijksbeleid dat de verbinding tussen cultuur en leefomgeving koestert.

Daarom verzoeken wij u om te bevorderen dat er binnen een Kabinetsbreed gedragen architectuurbeleid sprake is van een goede en structurele inbedding van Architectuur Lokaal.

Zie ook:

- [Brief College van Rijksadviseurs aan de Minister van Cultuur, 3 juli 2020](#)
- [90 Reacties uit Nederland en daarbuiten, 16 juli 2020](#)
- [Brief BNA aan Minister van Cultuur, 26 augustus 2020](#)

Ondertekenaars

Deze brief is ondertekend door (vm.) bestuurders, Rijksbouwmeesters, Rijksadviseurs, architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, onderwijsinstellingen, stadsarchitecten, provinciaal adviseurs, lokale architectuurinstellingen en (vak)organisaties, die een rol spelen of hebben gespeeld bij het architectuurbeleid en de werkzaamheden van Architectuur Lokaal:

Hedy d'Ancona

Vm. minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

Margreeth de Boer

Vm. Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Elco Brinkman

Oud-minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en oud-voorzitter van Bouwend Nederland

Sybilla Dekker

Vm. Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Ed Nijpels

Vm. Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Drs. A.A.M. Brok

Commissaris van de Koning in Fryslân

Adri Duivesteijn

Vm. lid Eerste Kamer, vm. lid Tweede Kamer, vm. directeur Nederlands Architectuurinstituut

Maxime Verhagen

Voorzitter Bouwend Nederland

Prof. ir. Wim Quist

Vm. Rijksbouwmeester; em. Hoogleraar Architectuur en Stedenbouw TU/e

Ir. Jan Dirk Peereboom Voller

Vm. Rijksbouwmeester

Prof. ir. K. Rijnbout

Vm. Rijksbouwmeester; Rijnbout bv

Prof. ir. Wytze Patijn

Architect, vm. Rijksbouwmeester en em. hoogleraar Architectuur

Prof. ir. Jo Coenen

Vm. Rijksbouwmeester; Jo Coenen & Co; em. Hoogleraar Heritage & Architecture

Ir. Mels Crouwel

Vm. Rijksbouwmeester; Benthem Crouwel

Ir. Liesbeth van der Pol

Vm. Rijksbouwmeester; DOK architecten

Ir. Frits van Dongen

Vm. Rijksbouwmeester; Frits van Dongen Architecten

Prof. ir. Dirk Sijmons

Vm. Rijksadviseur voor het Landschap; medeoprichter H+N+S Landschapsarchitecten;
em. Hoogleraar Milieuplanning TU Delft; em. Hoogleraar Landschapsarchitectuur TU Delft

Prof. ir. Jan Brouwer

Vm. Rijksadviseur voor de Infrastructuur

Ir. Yttje Feddes

Vm. Rijksadviseur voor het Landschap, landschapsarchitect

Prof. ir. Francine Houben

Mecanoo; vm. Hoogleraar Mobiliteitsesthetiek TU Delft

Prof. ir. Nathalie de Vries

MVRDV, Hoogleraar Architectural Design TU Delft

Prof. ir. Riek Bakker

Riek Bakker Advies; vm. Hoogleraar Stedenbouwkunde TU/e

Prof. Ben van Berkel

Founder/Principal Architect UNStudio en UNSense, Professor AA Dipl. (Hons), (F)RIBA, Hon. FAIA

Ir. Ton Venhoeven

Ton Venhoeven CS architecture+urbanism

Prof. dr. ir. Hugo Priemus

Em. Hoogleraar Systeeminnovatie Ruimtelijke Ontwikkeling TU Delft

Prof. ir. Pi de Bruijn

De ArchitectenCie, vm. Hoogleraar Architectonisch Ontwerpen TU Delft

Prof. mr. dr. Evelien Bruggeman

Hoogleraar Bouwrecht TU Delft; directeur Instituut voor Bouwrecht; General Secretary van de European Society of Construction Law

Prof. dr. ir. Mick Eekhout

Em. hoogleraar productontwikkeling TU Delft; Octatube

Prof. ir. Juliette Bekkering

Juliette Bekkering Architecten; Hoogleraar Architectural Design TU/e

Prof. ir. Thijs Asselbergs

Hoogleraar Architectural Engineering TU Delft; ATA

Prof. ir. Bert Dirrix

Diederendirrix; vm. Spoorbouwmeester, vm. Hoogleraar Faculteit Bouwkunde TU/e

Ir. Marlies Rohmer

Marlies Rohmer Architecture & Urbanism

Ir. Hans van Heeswijk

Hans van Heeswijk Architecten

Rein Jansma

Zwarts & Jansma Architects

Ir. Berdie Olthof

Feddes/Olthof Landschapsarchitecten

Ir. Rudy Uytengaak

Rudy Uytengaak + partners architecten

Ir. Jeroen Geurst

Geurst & Schulze architecten

Ir. Charlot ten Dijke

TANGRAM architecten

Ir. Maurice Nio

NIO architecten

Dr. ir. Lodewijk Baljon

Lodewijk Baljon Landschapsarchitecten

Ir. Dirk Jan Postel

Kraaijvanger architects

Francesco Veenstra

Voorzitter Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus BNA

Fred Schoorl

Directeur Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus BNA

Ir. Ben Kuipers

Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur NVTL

Dr. Peter van Rooy

Directeur NederLandBovenWater

Ir. Micha de Haas

Stadsbouwmeester gemeente Amersfoort

Ir. Martin Hagreis

Stadsontwerper Gemeente Oss

Ir. Tako Postma

Stadsbouwmeester gemeente Delft

Ir. Willem Hein Schenk

Stadsadviseur gemeente Haarlem; vm. voorzitter BNA

Ir. Marijn Schenk

Stadsbouwmeester gemeente Amstelveen

Ir. Noël van Dooren

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, provincie Zuid-Holland

Dr. ir. Paul Roncken

Onafhankelijk Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit provincie Utrecht; Lector landschapsarchitectuur Wageningen University & Research

Gert ter Haar

Directeur Academie van Bouwkunst Groningen

Chris van Langen

Directeur Academie van Bouwkunst Rotterdam

Ir. Madeleine Maaskant

Directeur Academie van Bouwkunst Amsterdam

Dr. Patricia Alkhoven

Directeur DAC, Dudok Architectuur Centrum Hilversum

Guus Beumer

Directeur Het Nieuwe Instituut

Jooske Baris

Directeur Platform STAD, Den Haag

Ton van Beek

Namens B.L.A.St, Breda landschap Architectuur Stedenbouw, Breda

Jeffrey Bloemen

Voorzitter CAS, Centrum voor Architectuur en Stedenbouw. Alphen aan den Rijn

Jolanda Comino

Voorzitter Architectuurpunt Drenthe, Emmen

Andrea Croé

Senior curator architecture & urbanism SCHUNCK, Heerlen

Ir. Hans van den Dobbelsteen

Architectuurcentrum Twente, LKSVDD architecten

Irene Edzes

FASADE Amersfoort

René Erven

Coördinator Architectuurcentrum Eindhoven

Hendrik Jan Groeneweg, Evelyn Jansen

Voorzitter en bestuurslid stichting DE STAD, Dordrecht

Anjo Geluk, Niels Poppe, Anneke Zelhorst

Namens vrijwilligers/bestuur van Museum Nagele/Stichting Nagele Expositie, Nagele

Frits Horvers

Voorzitter CAST, Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Tilburg; vm. wethouder van Tilburg

Indira van 't Klooster

Directeur ARCAM, Amsterdam; voorzitter Stichting Coördinatie Lokale Architectuurinitiatieven

Roel van Lent

Voorzitter BAI, 's-Hertogenbosch

Hans Menke

Directeur Architectuurcentrum Bouwhuis

Eveline Paalvast

Directeur AORTA, Utrecht

Bas van der Pol

Directeur AIR Rotterdam

Peter Michiel Schaap

Directeur-bestuurder Platform GRAS, Groningen

Ton Schulte & Inge Stevens

Directie CASA, Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Arnhem

Pepijn Sluijter

Directeur ACN, Architectuur Centrum Nijmegen

Peter van Swieten

voorzitter RAP Leiden

Gabriël Verheggen

Directeur Architectuurcentrum ABC Haarlem

Ulrike Weis ten Elsen

Directeur Architectuurcentrum Rondeel, Deventer

